

Van gewone les naar formatieve les

Fannie Teunissen en Pieter Gerrits

18 november 2021

slo

Introductie

- Netwerk formatief handelen
- Totstandkoming
- Bedoeling
- Kleine impulsen
- Opdrachten
- Uitwisseling



Doel van deze workshop

Je kunt een formatieve les voorbereiden
met behulp van het denkraam

Van een 'gewone' les kan je een
formatieve les maken

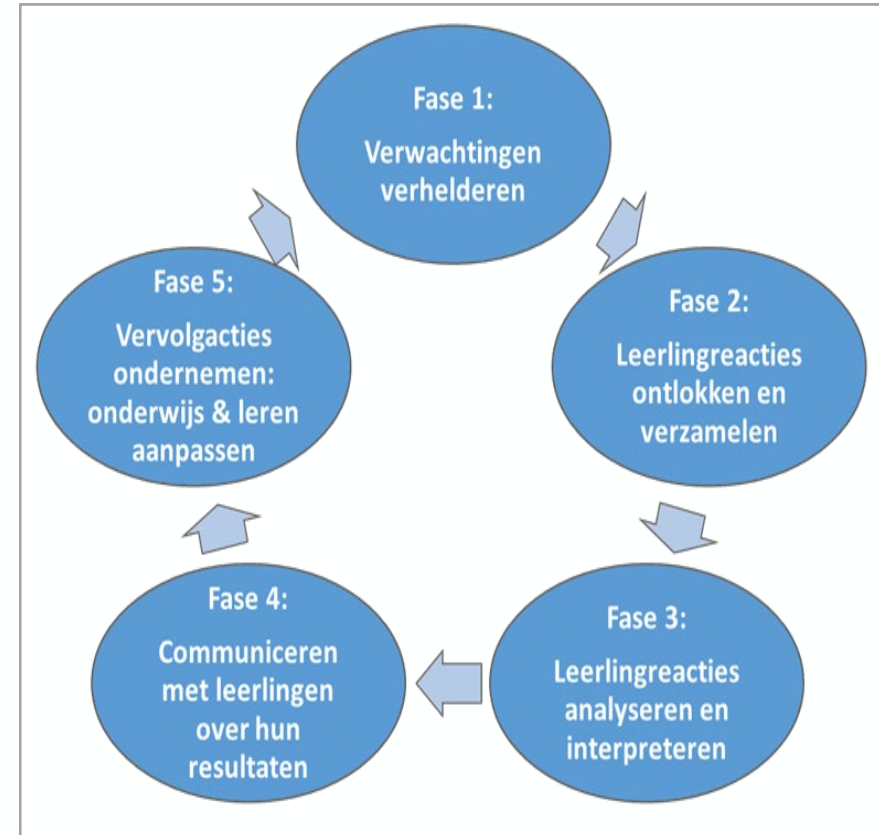
slo

Agenda

- Formatief evalueren en definities
- Waar begin je?
 - Een 'gewone' goede les
 - doelen en succescriteria bespreken
- Het denkraam
 - Een ingevuld denkraam als voorbeeld
- Van gewone les naar formatieve les
 - Aan de slag
- Uitwisseling, met name de succescriteria

Wat is formatief evalueren?

- Cyclisch proces
- Doelgericht i.p.v. toetsgericht
- Leraar én leerlingen zijn actief
- Interactie om het leren vorm te geven
- Een denkwijze, geen invuloefening



De formatieve toetscyclus: Gulikers & Baartman, 2017.

FE heeft impact

Waar begin je?

De les

Toetsing

Pedagogisch handelen

Rapporten

Visie

Beleid

Stellingen

Rood voorwerp = oneens

Groen voorwerp = eens

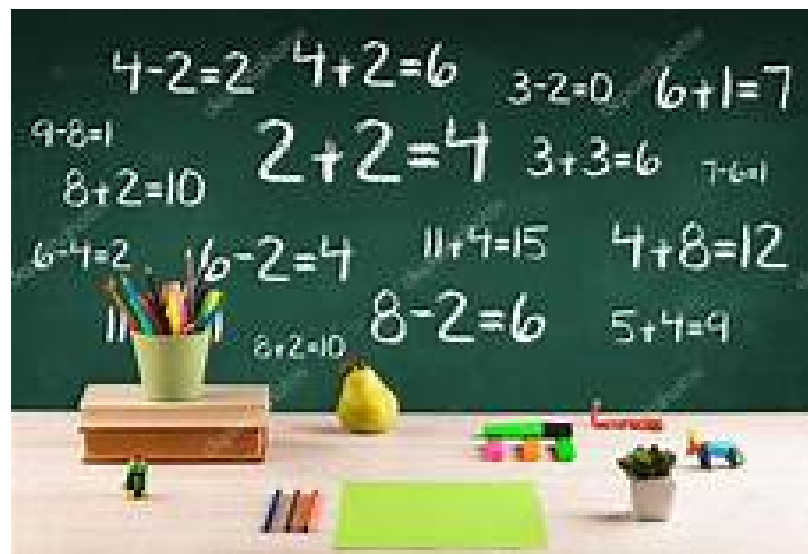
Ik evalueer elke les

Leerlingen hebben in mijn les een actieve rol

Leerlingen kunnen benoemen wanneer zij het goed doen

Ik zorg dat leerlingen met elkaar over oplossingen praten

Uitwisseling



Wanneer zijn jouw lessen formatief?
Noteer jouw kenmerken in de padlet

<https://padlet.com/fteunissen1/k4jprku4j0kutrt5>

Inleiding gewone les

Elke dag geef je lessen

Die bereid je voor

Dit kan zijn

- Een methode gebonden les en handleiding
- Een edi les
- 5 rollen-les
- Een project, thema.
- Of misschien wel een andere vorm

Werkvorm

De “gewone” goede les

Je bent invaller

Jij gaat deze les morgen geven

Waarop baseer je je keuzes voor het lesaanbod?

Geef je antwoord in de chat

Opdracht

Doel

Elke deelnemer kan een huis tekenen

Opdracht

Teken een huis

Scorelijst

Schoorsteen	+20 punten
Rechthoekige deur	-50 punten
4 Ramen met gordijnen	+5 punten
Puntdak	-20 punten
Plat dak	+70 punten
Boom links	+15 punten
Poes voor het raam op eerste verdieping	+60 punten
Deur rechter kant	+10 punten
Oprit	+25 punten

Wat zijn succescriteria?

Succescriteria geven zicht op de mate waarin een leerling het leerdoel heeft behaald.

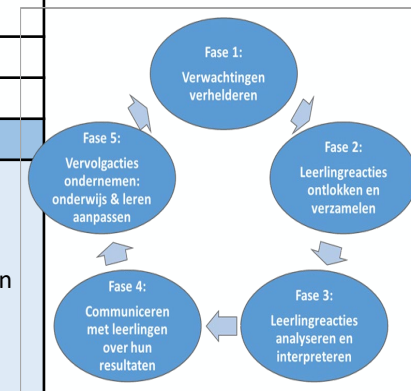
- Beschrijven observeerbaar gedrag;
- Bieden leerlingen houvast en inzicht tijdens het leren en de leerkracht mogelijkheden om onderwijs op maat te geven.

**Wat zijn de
succescriteria
van de
“gewone” les?**



Denkraam Formatief Evalueren

Les:	
Groep:	
Materiaal:	
Datum:	
5 Fasen van Formatief Evalueren (model Gulikers en Baartman 2017)	
Fase 1. Verwachtingen verhelderen De leerkracht geeft helderheid over de gestelde leerdoelen en bijbehorende succescriteria. Deze doelen staan vaak vermeld in de methode maar de leerkracht kan ook zelf de doelen formuleren. Leerkracht bekijkt samen met de leerlingen voorbeelden a.d.h.v. van vooraf gegeven succescriteria of stelt samen met de leerlingen de succescriteria op n.a.v. bekeken en besproken voorbeelden.	
Doelen van deze les:	
Succescriteria:	
Ik stel de succescriteria op de volgende manier op: Doe je dit samen met de leerlingen of niet?	
Fase 2. Leerlingreacties ontlokken en verzamelen. De leerkracht zet specifieke leeractiviteiten in die inzicht geven in hoeverre de leerlingen de leerdoelen al beheersen of bereikt hebben. Op formele wijze: diagnostische toets of methode toets of op informele wijze: een opdracht, mini quiz, observatie of gesprek. De leerling kan ook zelf meedenken in hoe hij kan laten zien wat hij al begrijpt, kan en weet.	
Ik zet de volgende leeractiviteit(-en) in om leerlingreacties te ontlokken:	



Fase 3. Leerlingreacties analyseren en interpreteren.

De leerkracht gaat na waar de groep en waar individuele leerlingen staan ten opzichte van de leerdoelen. De leerlingen kunnen en hierbij zelf ook een belangrijke rol spelen door hun eigen werk of het werk van elkaar te vergelijken aan de hand van de succescriteria.

Ik ga op de volgende manier de leerlingreacties analyseren aan de hand van de succescriteria:

Fase 4. Communiceren met leerlingen over hun resultaten.

De leerkracht geeft effectieve feedback en maakt daarbij gebruik van de leerdoelen en succescriteria en het werk dat de kinderen hebben laten zien.

Feedback kan ook door de leerlingen aan elkaar gegeven worden of door de leerling aan zichzelf.

Ik ga op de volgende manier communiceren met de leerlingen over hun resultaten.

Fase 5. Vervolgacties ondernemen: onderwijs & leren aanpassen.

De leerkracht past de lessen aan wanneer leerlingen de leerdoelen nog niet of juist wel behaald hebben.

Ik ga op de volgende manier mijn lessen aanpassen n.a.v. de door mijzelf en de leerlingen gemaakte conclusies.



slo

/ een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Praktijkvoorbeeld

Vloeiend lezen

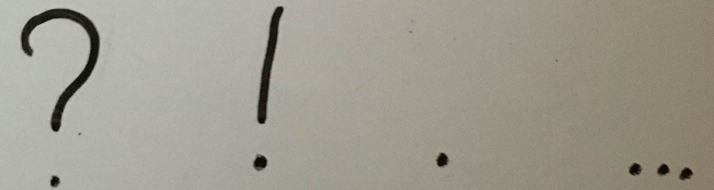
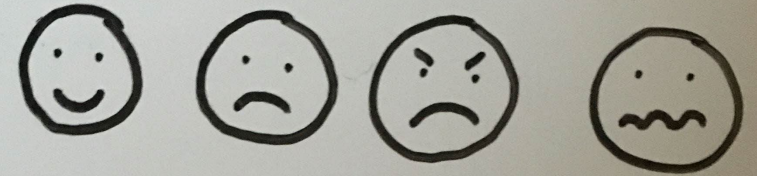
Vloeiend lezen

Doel:

Ik kan de tekst zo voorlezen dat het leuk is om naar te luisteren

Succescriteria:

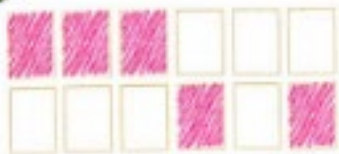
- Ik laat horen dat ik op de leestekens let.
- Ik laat horen welke emotie bij de tekst past, je kunt aan mij horen hoe de hoofdpersoon zich voelt.







Praktijkvoor beeld Rekenen

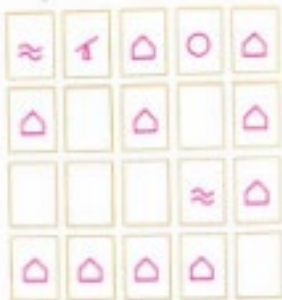
Plattegronden

1 waar staan de huizen? kleur de vakjes.



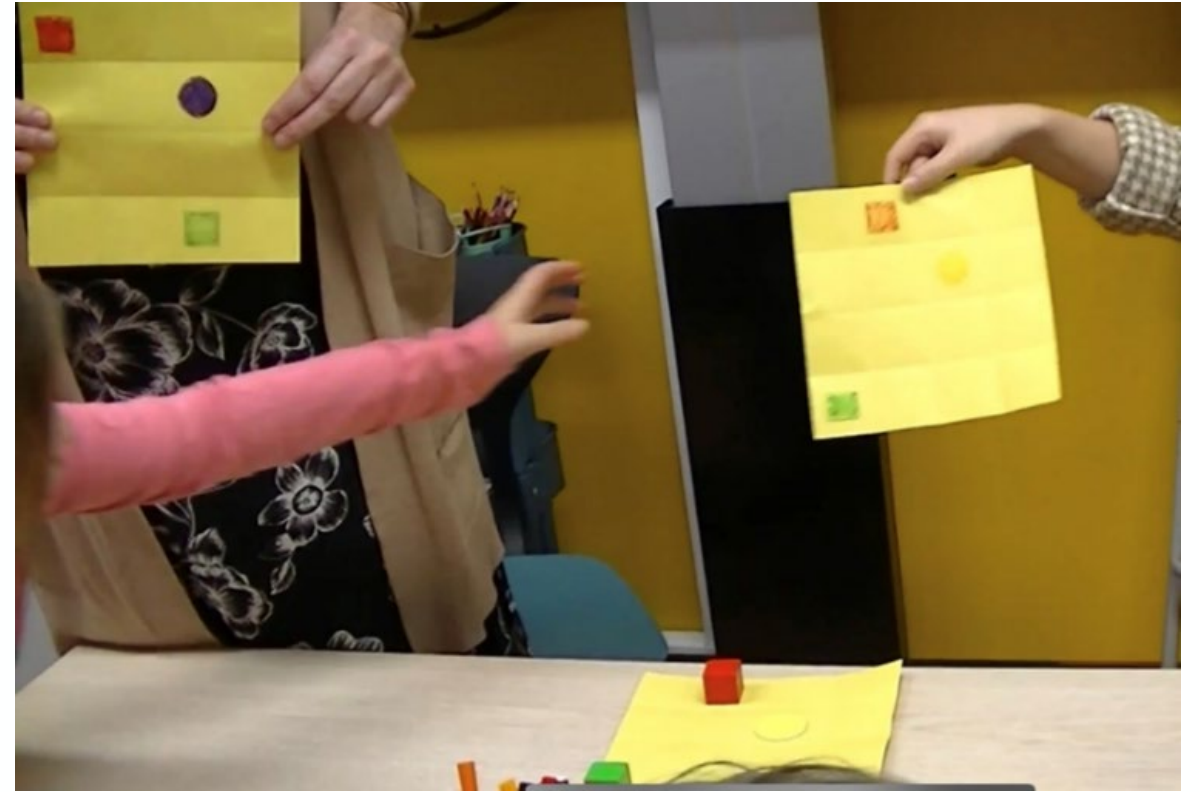
2 waar is wat? teken het in de hokjes.

- waar staan de huizen? 
- waar is water? 
- waar is de speeltuin? 
- waar is het voetbalveld? 



De oorspronkelijke les

Het doel van de les is dat de leerlingen een plattegrond maken, op basis van een landschap vanuit vogelvluchtperspectief.



Doel: Ik maak een goede plattegrond
Wat is een goede plattegrond?

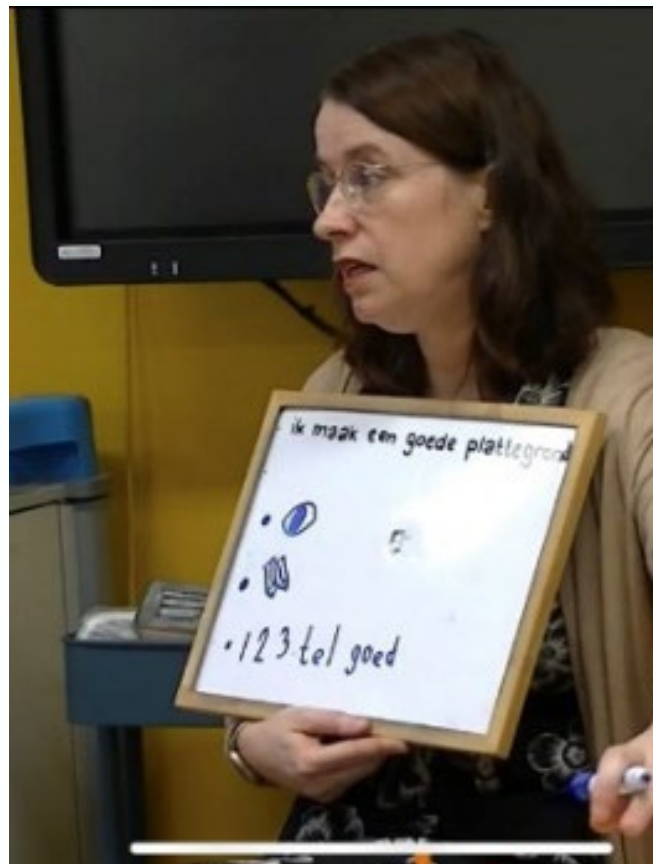
2 voorbeelden
1 klopt, 1 niet

Succescriteria

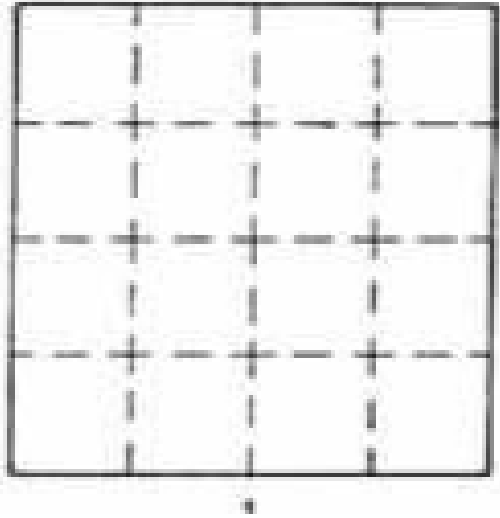
Kijken

De juiste kleuren

Hokjes tellen



Fase 2 en 3: informatie verzamelen en interpreteren



In duo's de opdracht eerst samen een voorbeeld (opstelling) te maken met het materiaal: gekleurde blokjes en cirkels. Daarna maken zij een plattegrond op papier, zoals ook is voorgedaan met behulp van de vouwblaadjes in 16 vlakken:

Maak met behulp van de voorwerpen uit het bakje een opstelling op het middelste blad met de 16 vierkantjes.

Ga even op je stoel staan om alles goed van bovenaf te kunnen bekijken.

Wat staat er vooraan, achteraan.....?

Teken op je eigen blad alles op dezelfde plek



Doel bereikt?

Ze kunnen hierbij niet op hun stoel blijven zitten

Kinderen gebruiken soms letterlijk de redenering van de leerkracht en onderwijsassistenten

Het is gelukt bij alle kinderen

Succescriteria boden veel steun

Voorbeeld aardrijkskunde

Leerdoel langere termijn

- Ik kan een kaart maken om een geografische vraag te beantwoorden.
Leerdoel lessenserie
- Ik kan een kaart maken waar de route van huis naar school op staat.

Succescriteria

- Ik kan een kaart maken met de volgende onderdelen: een titel, een legenda, een noordpijl en een schaal;
- Ik kan een kaart maken met verschillende vlakken, lijnen en symbolen. (Mijn huis en school worden als apart symbool getekend. De weg van huis naar school is rood gekleurd);
- Ik kan de kaart inkleuren met potlood, waarbij er weinig tot geen witte stukken meer zijn;
- Ik kan de schaal berekenen van de kaart en de berekening op de achterkant van mijn kaart noteren.

Voorbeeld Engels Leerdoelen

lessenserie

- Ik kan een korte, eenvoudige kaart schrijven.

Succescriteria taal

- Ik kan de tekst met een passende aanhef beginnen en eindigen met een passende afsluiting.
- Ik kan mijn woordgebruik aanpassen bij het doel van de kaart.
- Ik kan vertrouwde woorden correct overschrijven.
- Ik kan korte zinnen formuleren die zijn verbonden met eenvoudige verbindingswoorden.
- Ik kan eenvoudige grammaticale constructies en zinspatronen meestal correct toepassen. Succescriteria vorm
- Ik kan het ontwerp/de vormgeving van de kaart afstemmen op de gelegenheid.

Aan de slag met een concrete les

Eerst zelfstandig

Dan in breakoutrooms

Werkvorm

Vul het denkraam in bij jouw “gewone methodeles” (10 minuten zelf)

Wissel in de breakoutrooms uit: succes, knelpunten en eigen praktijk (10 minuten)

Focus

Wat is het doel van de les?

Wat vertel je leerlingen?

Wanneer is het goed? / succescriteria

Welke werkvorm gebruik je?

Wat zeg je dan

Uitwisselen

Presenteer per breakoutroom de highlights



Vragen en in gesprek

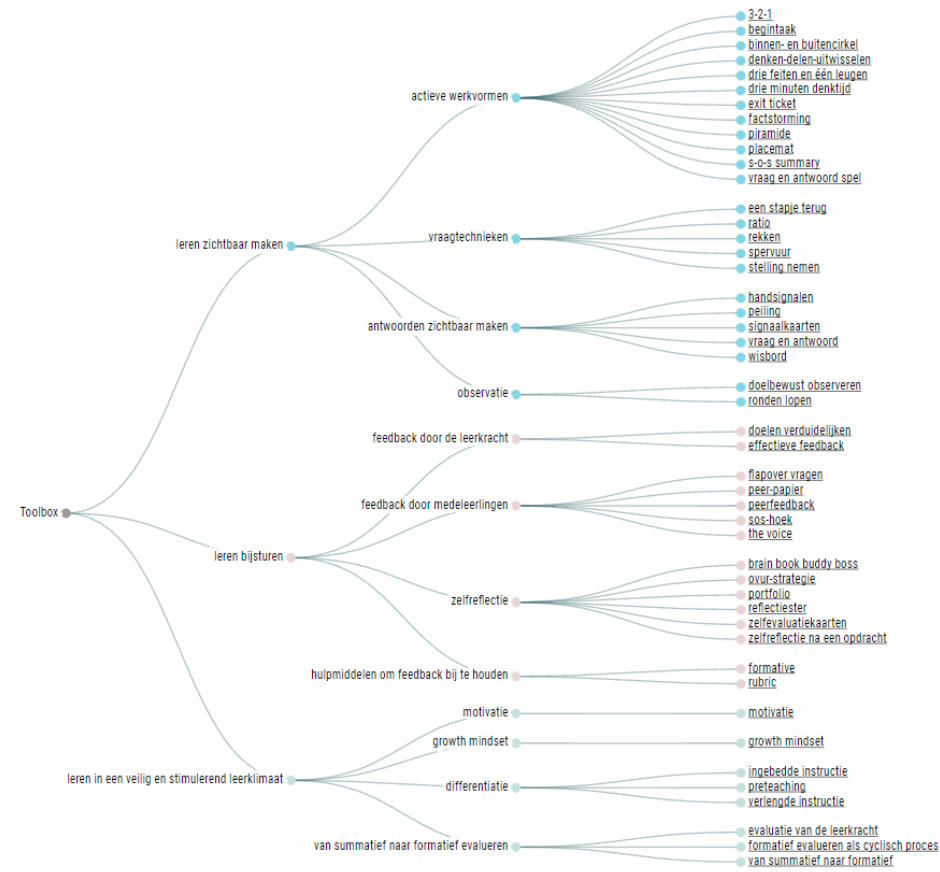
slo

Fannie Teunissen
f.teunissen@delinge.nl

Pieter Gerrits
p.gerrits@slo.nl

slo

Gebruik je eigen toolbox



Joyce & Showers

(tijdperk krijtje)

How do teachers learn to acquire new skills? Joyce and Showers draw on research on training, curriculum implementation, school improvement and change and their own experience of sustained, systematic development programmes to identify practices, attitudes and skills which seemed to help teachers develop an aptitude for learning. These include:

- Persistence: every educator knows the importance of practice for children. From their evidence base the authors conclude that persistence, even when initially uncomfortable, was a characteristic of successful learners.
- Acknowledgement of the transfer problem: teachers need to understand that the transfer of training is a separate learning task from the acquisition of knowledge or skills.
- Teaching new behaviours to students: students are discomfited by change, especially when they are succeeding in existing conditions. Teachers who directly teach both the cognitive and the social tasks required by specific innovations are more likely to achieve successful transfer.
- Understanding the importance of the underlying theory: teachers who master the theory underlying new behaviours are more likely to achieve similar results to those obtained in research settings, with their own students.
- Proactive and productive use of peers: teachers who used peer support for mutual



Onderbouwing (achteraf)

	Where the teacher is going	Where the teacher is right now	How to get there
Leader	Clarifying, understanding, and sharing learning intentions and criteria for success	Engineering effective situations, activities, and tasks that elicit evidence of development	Providing feedback that moves teachers forward
Peer		Activating teachers as learning resources for one another	
Teacher		Activating teachers as the owners of their own learning	

Figure 7.4. Aspects of formative assessment